

Gala Galaction

Moara lui Călifar

În preajma unei păduri străvechi se privea în iaz moara lui Călifar. Se privea, de cînd se ținea minte în bătrîni satului din cealaltă margine a pădurii, și Călifar era „moș Călifar“ din vremi uitate. Moșnegii din Alăutești își aminteau de înfățișarea-i sură, de ochii lui ce iscodeau tăios din stuful sprîncenilor și de moara lui cu strașina de-un stînjén. Flăcăii, ce îndrăzniseră să înfrunte pînă în celălalt capăt pădurea grămădită între Alăutești și moară, văzuseră cu ochii flăcăilor de acum optzeci de ani. Dincolo de moară începea Căpriștea: un pămînt pietros, scorbuos și plin de mărăcini, în care numai Necuratul trăgea brazdă cu coarnele.

În Alăutești, în nopțile de vreme rea, torcătoarele spuneau, înviind focul, că moș Călifar își vînduse sufletul Satanei pentru nu știu cîte veacuri și viață; că Ucigă-l-Crucea întinsese în iazul morii, sufletelor creștinești, un laț vrăjit; și că morarul procopsea, cu bogățiile cu care Diavolul ispiti pe Domnul Hristos, pe oricine le poftea și venea ca să le ceară. Dar lațul diavolesc astfel se înnodea pe sufletul celui ce rîvnise procopseala necurată, că acesta își sărea din minți. Bunătățile cu care îl hărăzea Vicleanul erau atît de multe, și bucuria cu care îl gîdila era așa de ascuțită, că nenorocitul îndrăzneț, perpelindu-se ca un cîine încăierat de viespi și rîzînd smintit în fericirea lui drăcească, venea de-a rostogolul către iaz și oticnea în el. - Iazul și moara lui Călifar erau o născocire a Întunericului. Acest iaz, în care moara se privea de veacuri, nu era un iaz ca orișicare, pentru că pe fața lui nu se izvodea, niciodată, nici o undă. De-a pururi, fața lui sta linsă, limpede, înghețată, ca un stei de sare străvezie, într-un ram de trestii și de sălcii. Zăgazul, ce se înălța în coasta morii, era - spuneau creștinii înfiorați - întărit pe dedesubt cu oasele acelor pe care îi ispitiseră comorile Satanei și veniseră la Călifar ca să-i procopsească. Moara sta, sub învelișul ei cu strașina de un stînjén, ca un cap cu gînduri rele, sub o pălărie trasă peste ochi. Nimeni nu văzuse moara în umblet. Morarul măcina numai pentru stăpînu-său Nichipercea - și cine știe pe ce vreme. Se spunea însă că, atunci cînd Călifar ridica stăvilarul și slobozea pe scoc cimpoiul apei, apa fluiera cum fluiera un șarpe încolțit de flăcări; iar, de sub făcău, se scurgea în spumegai de sînge. - Și cîte nu se mai spuneau! Cîți îndrăzneți, din sat și de pe aiurea, furați de minți, prostiți de Naiba și sorbiți de iazul fermecat, nu erau de pomenire șezătorilor din Alăutești! Și frica nevoiașilor se înghesuia pe lîngă vatra pîlpîitoare; iar curajul voinicilor stătea drept, cu mîna în pieptar: nouros, gînditor și pare că gata de-o încercare.

(Gala Galaction, *Moara lui Călifar*, în Id., *Opere alese*, II, *Nuvele și povestiri*, ESPLA, București, 1958, pp. 31-32)